

LESBRIEF: Taalverwantschap

BESCHRIJVEN

Wanneer zijn talen familie van elkaar?

Over oertalen en taalverwantschap

Niveau: 5 VWO

Tijd: 3 lessen van 50 minuten

Opdracht:

Vergelijk de Duitse met de Nederlandse taal vanuit een taalhistorisch perspectief.

Uitgangspunt:

Sommige talen lijken sterk op elkaar, zoals bijvoorbeeld Duits, Nederlands (en Engels).

Overeenkomsten zijn te constateren op:

- **Lexicaal vlak:** Lehrer – leraar, Stuhl – stoel, Gast – gast, Brot – brood, Kuh – koe, fahren – varen, lachen – lachen, trinken – drinken, lecker – lekker, etc.
- **Syntactisch vlak:** de woordvolgorde in een zin toont overeenkomsten (bijv. in de positie van het werkwoord/de persoonsvorm in een standaard hoofd- of bijzin)
- **Morfologisch vlak:** bijv. persoonsuitgangen van (zwakke) werkwoorden
- **Fonologisch vlak:** veel fonemen zijn in het Duits en in het Nederlands hetzelfde of liggen dicht bij elkaar, bv: [k], [f], [p], of [i].

Leerdoelen:

- De leerling heeft een globaal inzicht in het fenomeen ‘taalfamilies’ en in processen van taalverandering.
- De leerling heeft kennis van de subfamilie van Germaanse talen.
- De leerling kan bij specifieke processen van taalverandering in de Duitse en de Nederlandse taal verschillen tussen beide talen toelichten.

Deelopdrachten voor de leerlingen:

1. Verzamel zoveel mogelijk overeenkomsten tussen de Duitse en de Nederlandse taal. Denk daarbij bijvoorbeeld aan grammatica, uitspraak en woordenschat.
2. Waarop zijn deze overeenkomsten gebaseerd? Zoek een logische verklaring en denk daarbij aan de begrippen taalverwantschap of taalfamilie.
3. Zijn er ook verschillen tussen beide talen die op een vergelijkbare manier verklaard kunnen worden?
4. Lees het artikel ‘Wanneer zijn talen familie van elkaar?’ Hoe kun je jouw antwoord op vraag 2 aanvullen?
5. Zoek meer informatie over de geschiedenis van de Duitse en Nederlandse taal en probeer jouw antwoord op vraag 2 nog verder uit te breiden.

Beoordelingscriteria:

De uitwerking van de opdracht kan beoordeeld worden op de volgende aspecten:

1. Volledigheid van uitwerking, alle opdrachten zijn bewerkt.
2. Vormgeving van de bewerking.
3. Omvang van aanvullende literatuur.
4. Inhoudelijke kwaliteit van de uitwerking, zoals duidelijkheid, juistheid, compleetheid etc.

Deze lesbrief is ontwikkeld door:

© **Philipp von Samson-Himmelstjerna** (projectmanager Cito)

© **Taalcanon**